

ความสัมพันธ์จีน-เวียดนาม ก่อนและหลัง “สงครามล้างสอน” ค.ศ.1979

นางสาวอนวรรณ เหล็กงาม

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรีศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2547

ISBN 974-53-1077-8

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHINA-VIETNAM RELATIONS BEFORE AND AFTER THE 1979 "PUNITIVE WAR"

Miss Thanawan Lekngarm

ศูนย์วิทยบรังษยการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts in International Relations

Department of International Relations

Faculty of Political Science

Chulalongkorn University

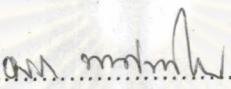
Academic Year 2004

ISBN 974-53-1077-8

หัวขอวิทยานิพนธ์
โดย
สาขาวิชา¹
อาจารย์ที่ปรึกษา

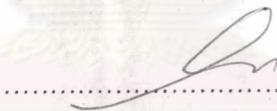
ความสัมพันธ์จีน-เวียดนาม ก่อนและหลัง “สงครามล้างสอน” ค.ศ.1979
นางสาวอนุวรรณ เหล็กงาม
ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
อาจารย์วรศักดิ์ มหัทธโนบล

คณะกรรมการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

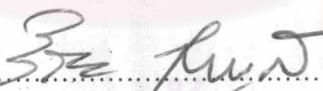
..... คณบดีคณะรัฐศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.อมรา พงศ์พาพิชญ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ไชยวัฒน์ คำชู)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา

(อาจารย์วรศักดิ์ มหัทธโนบล)

..... กรรมการ

(ดร.วีระ สมบูรณ์)

ศูนย์วิจัยภาษาจีน
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นางสาวอนุรุณ เหล็กงาน : ความสัมพันธ์จีน-เวียดนาม ก่อนและหลัง "สงครามสั่งสอน" ค.ศ.1979. (CHINA-VIETNAM RELATIONS BEFORE AND AFTER THE 1979 "PUNITIVE WAR") อ.ที่ปรึกษา: อาจารย์วรศักดิ์ มหัทธโนบล, 137 หน้า. ISBN 974-53-1077-8.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาความสัมพันธ์จีน-เวียดนาม ก่อนและหลัง "สงครามสั่งสอน" ค.ศ.1979 โดยมุ่งศึกษาปัจจัยที่นำไปสู่การทำสงครามสั่งสอนระหว่างจีนและเวียดนาม ระหว่างวันที่ 17 กุมภาพันธ์ - 16 มีนาคม ค.ศ.1979 รวมทั้งอธิบายถึงความสัมพันธ์ของจีนกับเวียดนาม หลังจากสงครามสั่งสอนลินสุุดลง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมของจีนในการดำเนินความสัมพันธ์กับเวียดนาม ซึ่งถือเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่มีส่วนทางภูมิศาสตร์ และประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับจีนมากที่สุดในบรรดาประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยในการศึกษาความสัมพันธ์จีน-เวียดนาม ก่อนและหลัง "สงครามสั่งสอน" ค.ศ.1979 นั้น ได้นำทฤษฎีจินนิยมและแนวความคิดเขตอิทธิพลมาเป็นแนวทางในการศึกษาและวิเคราะห์

จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่นำไปสู่การทำสงครามสั่งสอนของจีนต่อเวียดนาม ระหว่างวันที่ 17 กุมภาพันธ์ - 16 มีนาคม ค.ศ.1979 คือ การที่จีนต้องการรักษาความมั่นคงในเขตอิทธิพลของตน เนื่องจากเวียดนามในขณะนั้นมีพฤติกรรมที่จีนถือว่าเป็นการก้าวข้าม ดังนั้น จากพฤติกรรมของเวียดนามดังกล่าว จึงจำเป็นที่จีนต้องใช้กำลังเพื่อเป็นการ "สั่งสอน" โดยถือเป็นการ "ลงโทษ" เวียดนามที่มีพฤติกรรมที่จีนถือเป็นการก้าวข้ามและทำลายความมั่นคงในเขตอิทธิพลของตน

อย่างไรก็ตาม จากการทำสงครามดังกล่าว แม้ว่าจีนและเวียดนามจะไม่ได้ตัดขาดความสัมพันธ์ระหว่างกัน แต่ความสัมพันธ์ทางการค้าของทั้งสองประเทศก็ได้ลดระดับลงไปสู่ระดับต่ำสุด อย่างไรก็ตาม หลังจากสงครามสั่งสอนลินสุุดลง ทั้งจีนและเวียดนามต่างพยายามเจรจากัน แต่เนื่องจากยังคงมีความขัดแย้งและความคลาดเคลื่อนใจระหว่างกัน จึงทำให้กระบวนการปรับความสัมพันธ์ระหว่างจีนและเวียดนามดำเนินไปอย่างไม่ง่ายดายนัก แต่กระนั้นก็ตาม ทั้งจีนและเวียดนามต่างพยายามขัดปัญหาที่ถือเป็นอุปสรรคในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างกันอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งในวันที่ 10 พฤษภาคม ค.ศ.1991 จีนและเวียดนามได้ตกลงพื้นฟูความสัมพันธ์ทางการคุณระหว่างกันสู่ระดับปกติอีกครั้งหนึ่ง และยังคงรักษาความสัมพันธ์ที่ดีมาจนถึงทุกวันนี้

ภาควิชา ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ลายมือชื่อนิสิต นิษฐณ พลีกชล
สาขาวิชา ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา _____
ปีการศึกษา 2547

4581126324 : MAJOR INTERNATIONAL RELATIONS

KEY WORD : INTERNATIONAL RELATIONS / CHINA-VIETNAM / PUNITIVE WAR

THANAWAN LEKNGARM : CHINA-VIETNAM RELATIONS BEFORE AND AFTER

THE 1979 PUNITIVE WAR. THESIS ADVISOR : MISTER VORASAKDI

MAHATDHANOBOL, 137 pp. ISBN 974-53-1077-8.

This thesis is aimed to study the relations between China and Vietnam before and after the 1979 "Punitive war", the war which occurred from February 17 to March 16, 1979. The main objective of the thesis is to find out factors which lead to such war and to explain China's behavior in continuing relations with Vietnam, its geographical and historical closest neighboring country. Hereby, the theory of Realism and the concept of Sphere of Influence are used as a framework of the thesis.

The study has found that the factor that forced China to use force against Vietnam from February 17 to March 16, 1979 was its strong concern to maintain the security in its own sphere of influence. Due to Vietnam aggressive and dangerous behavior at that time which affected China's interest in this region, China decided to use force in order to punish Vietnam.

During the "Punitive war", China did not cut off its diplomatic relations with Vietnam. The diplomatic relations between the two states remained but at the lowest level. After the end of the war, both China and Vietnam tried to negotiate with each other under the mistrustful and conflicting attitude to create good relations. Anyway, both countries tried continually to eliminate the obstacles. Finally, on November 10, 1991, China and Vietnam agreed to improve their diplomatic relations to normal level and, thereby, the good relations between these 2 countries restarted and last until now.

Department International Relations Student's signature.....*ธนาวัน ลักษณ์*

Field of study International Relations Advisor's signature.....*V. M.*

Academic year 2004

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณอาจารย์
วงศ์กั๊ด มหัทธโนเบล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งเป็นผู้ที่ค่อยให้คำแนะนำ ความช่วยเหลือ
และความป्रารถนาดีแก่ผู้เขียนตลอดระยะเวลาของการทำวิทยานิพนธ์ โดยคำแนะนำดังกล่าว
ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมากแก่ผู้เขียน จนสามารถทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี
และวิทยานิพนธ์ฉบับนี้คงมิอาจสำเร็จลุล่วงได้ หากปราศจากความกรุณาอันยิ่งใหญ่ของอาจารย์
ขอขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร.อมรา พงศាបิชญ์ คณบดีคณะรัฐศาสตร์ รองศาสตราจารย์
ดร.ไชยวัฒน์ คำชู และ ดร.วีระ สมบูรณ์ คณบala กรรมการการสอบวิทยานิพนธ์ที่กรุณาสละเวลามาให้
การตรวจสอบเพื่อความสมบูรณ์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.สมพงศ์ ชูมาก ในความกรุณาของ
อาจารย์ที่ค่อยเป็นที่ปรึกษาและให้กำลังใจแก่ผู้เขียน ทั้งในเรื่องของการศึกษาและชีวิตการทำงาน
ขอขอบคุณคุณศิริกิต นาสีบ คุณผนิตา ไชยศร และเพื่อนๆ ร่วมรุ่นปริญญาโท ภาควิชา^ศ
ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่าน สำหรับน้ำใจและ
มิตรไมตรีที่ค่อยเป็นที่ปรึกษาและให้กำลังใจแก่ผู้เขียน และขอขอบคุณเพื่อนๆ เจ้าหน้าที่ตรวจสอบ
ศุลกากร 3 ทุกท่านที่ให้กำลังใจแก่ผู้เขียนเสมอมา

และที่สำคัญที่สุดผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ และครอบครัวที่
ค่อยเป็นกำลังใจและให้การสนับสนุนแก่ผู้เขียนมาโดยตลอด และวิทยานิพนธ์ฉบับนี้คงมิอาจ
สำเร็จลุล่วงโดยสมบูรณ์ได้ หากปราศจากความรัก ความเอาใจใส่และกำลังใจจากคุณพ่อ คุณแม่
และครอบครัว

ศูนย์วิทยบรหพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	น
บทที่ 1 บทนำ.....	1
สำรวจวรรณกรรม.....	2
ภูมิหลังและความสำคัญของประดิ่นการศึกษา.....	8
สมมติฐานในการศึกษา.....	18
กรอบความคิดในการศึกษา.....	19
ขอบเขตของการศึกษา.....	26
วัตถุประสงค์ในการศึกษา.....	26
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา.....	26
วิธีการศึกษาและการรวมข้อมูล.....	27
วิธีการนำเสนอ.....	27
บทที่ 2 ความสัมพันธ์จีน-เวียดนาม.....	28
ความนำ.....	28
ช่วงแห่งการสถาปนาความสัมพันธ์ (ค.ศ.1950-1954).....	28
ช่วงความสัมพันธ์แห่งความคลางแคลงใจ (ค.ศ.1955-1964).....	33
ช่วงความสัมพันธ์ที่เคลื่อนห่าง (ค.ศ.1965-1968).....	38
ช่วงความสัมพันธ์ที่เริ่มร้าวฉาน (ค.ศ.1969-1974).....	40
ช่วงความสัมพันธ์ที่ขัดแย้ง (ค.ศ.1975-1978).....	45
สรุป.....	55
บทที่ 3 สถานการณ์สังคมรัฐสัมภพ: จีน-เวียดนาม	
วันที่ 17 กุมภาพันธ์ – 16 มีนาคม ค.ศ.1979.....	56
ความนำ.....	56
ภาพรวมของสาเหตุในการทำสังคมระหว่างจีนและเวียดนาม.....	56
สังคมรัฐสัมภพจีน-เวียดนาม.....	57
จุดเริ่มต้นสังคมรัฐสัมภพจีน-เวียดนาม.....	58
การดำเนินการใช้กำลังของจีนต่อเวียดนาม.....	61

	หน้า
ผลที่เกิดขึ้นจากการใช้กำลัง.....	75
สรุป.....	81
บทที่ 4 การปรับความสัมพันธ์จีน-เวียดนาม.....	82
ความนำ.....	82
การพยายามปรับความสัมพันธ์ระหว่างจีนและเวียดนาม.....	82
ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการปรับความสัมพันธ์และการเจรจา ระหว่างจีนและเวียดนาม.....	88
การดำเนินการปรับความสัมพันธ์ระหว่างจีนและเวียดนาม.....	100
กระบวนการปรับความสัมพันธ์จีน-เวียดนาม.....	102
ความสัมพันธ์จีน-เวียดนามหลังการปรับความสัมพันธ์.....	105
สรุป.....	114
บทที่ 5 บทวิเคราะห์และสรุป.....	117
รายการอ้างอิง.....	123
ภาคผนวก.....	131
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	137

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย